

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о ректора Херсонського
державного університету

Н. ТЮХТЕНКО

« 12 »

02

2019

р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА
ПРАКТИКИ

Факультет української філології та журналістики

Кафедра української літератури, кафедра мовознавства, кафедра української мови

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Спеціальність 035 Філологія (Українська мова та література)

Освітня програма 035 Філологія (Українська мова та література)

Курс 2

Ступінь вищої освіти магістр

Форма навчання денна

Херсон
2019-2020 н.р.

Програма розроблена:

Бондаренко Л.Г. – кандидаткою педагогічних наук, доценткою кафедри української літератури.

Декан факультету

(професор Олексенко В. П.)

Затверджена на засіданнях кафедр:
української літератури

Протокол № 1 від "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри української літератури

(доц. Демченко А.В.)

української мови:

Протокол № 1 від "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри української мови

(

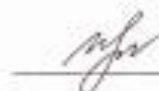

(доц. Климович С.М.)

мовознавства:

Протокол від № 1 "23" серпня 2019 року

Завідувачка кафедри мовознавства

(доц. Гайдашенко І.В.)

Схвалено науково-методичною радою факультету (протокол №1 від 27.08.2019)

Голова ради

ст. викладачка Омельчук Ю.О.

ВСТУП

Сучасні запити щодо підготовки спеціалістів-філологів та реальні суспільні потреби істотно підвищують рівень вимог до майбутніх фахівців, змінюють зміст і структуру завдань, що студент повинен уміти вирішувати самостійно.

Практика студентів СВО «Магістр» є невід'ємною складовою загального процесу підготовки фахівців у ХДУ і важливим етапом їх професійного становлення. Вона є послідовною, складається з кількох видів практик, що зумовлює поступове вдосконалення професійних умінь і навичок майбутніх фахівців на основі здобутого першого (бакалаврського) рівня освіти.

Нормативну базу наскрізної програми складають:

- Закон України «Про вищу освіту»;
- Стандарт вищої освіти за спеціальністю 035 Філологія для другого (магістерського) рівня вищої освіти;
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників ВНЗ» № 450 від 07.08.2002;
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 08.04.1993;
- Ліцензійні умови проведення освітньої діяльності закладів освіти № 1187 від 30.12.2015;
- Наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах» № 563 від 01.08.2001;
- Рекомендації щодо проведення практики студентів закладів вищої освіти України, ухвалені рішенням вченої ради Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, протокол №5 від 24.04.2013;
- навчальний план спеціальності, за якою здійснюється підготовка фахівців.

Наскрізна програма практики розроблена відповідно до освітньо-професійної програми 035 Філологія (Українська мова та література) з підготовки фахівців за другим (магістерським) рівнем.

1. ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Практики проводяться відповідно до змісту освітньо-професійної програми «035 Філологія (Українська мова і література)» підготовки за ступенем вищої освіти «магістр» та до графіків освітнього процесу, затверджених у прийнятий в університеті спосіб.

Курс	Семестр	Назва практики	Тривалість проведення (тижнів)
2	3	Виробнича практика	8
2	3	Переддипломна практика	8

Разом

16

1. РОЗДІЛИ ПРАКТИК ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Виробнича практика освітнього рівня «магістр» має педагогічний характер (асистентська практика) і їй відводиться особлива роль у системі професійної підготовки майбутнього фахівця. Ця роль визначається загальними завданнями формування особистості викладача ЗВО в цілому, а також викладача мовознавчих та літературознавчих дисциплін тощо.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета виробничої практики полягає у формуванні і поглибленні у магістрантів фахових компетентностей викладача мовознавчих та літературознавчих дисциплін, навичок застосування теоретичних знань у практиці викладання вищої школи; ознайомлення безпосередньо у закладі вищої освіти з виробничим процесом; формуванні позитивного ставлення до науково-педагогічної діяльності.

Основними завданнями виробничої практики є:

- формування вмінь застосовувати отримані теоретичні знання на практиці;
- ознайомлення з типовими, авторськими програмами з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- ознайомлення з робочими програмами з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- вивчення змісту і структури навчально-методичних комплексів літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- ознайомлення з основними напрямками роботи викладача закладу вищої освіти;
- вироблення початкових умінь проведення практичних занять з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- набуття досвіду написання конспектів практичних занять з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- оволодіння формами поточного контролю рівня знань студентів у закладі вищої освіти;
- набуття досвіду перевірки письмових робіт студентів;
- набуття досвіду підготовки навчально-методичних матеріалів до самостійної роботи студентів;
- набуття досвіду проведення консультацій для студентів з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- формування умінь проводити позааудиторну роботу з літературознавчих та мовознавчих дисциплін у закладі вищої освіти;
- набуття досвіду написання сценаріїв позакласних заходів з літературознавчих та мовознавчих дисциплін;
- набуття досвіду розроблення та використання нових технологій навчання студентів у закладі вищої освіти відповідно до сучасного етапу розвитку методичної науки;
- формування культури поведінки та здатності працювати у колективі кафедри закладу вищої освіти.

У результаті проходження виробничої практики студенти оволодівають **такими загальними та фаховими компетентностями:**

Загальні компетентності

ЗК-5 Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-9 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-12 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності спеціальності

ФК-6 Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК-8 Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

ФК-9 Здатність ефективно й компетентно проводити заняття різних видів у закладах вищої освіти.

Програмні результати навчання

ПРН-1 Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення; розуміти основні теоретичні дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних дослідних і педагогічних завдань; мовознавчі та літературознавчі дисципліни в синхронії та діахронії; усіх розділів української мовознавчої науки та української літератури.

ПРН-3 Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-5 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня; управління освітнім процесом; ефективного здійснення комунікативно-навчальної функції (з охопленням інформаційного, мотиваційно-стимулюючого та контроль-коригуючого компонентів); конструктивно-проектних функцій: планувати і творчо конструювати робочий процес; організаторської функції: творчо розв'язувати методичні задачі в процесі роботи, вносити до планів науково виважені корективи з метою досягнення бажаного результату.

ПРН-13 Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання української мови і літератури в повному обсязі освітньої програми «Філологія (Українська мова та література)»; логічно будувати освітній процес в освітніх закладах різного типу і рівня акредитації.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Для проведення навчально-виховної роботи на етапах практики кожен магістрант, як правило, закріплюється за однією академічною групою. Безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою забезпечують викладачі - керівники практики за фахом, призначені на поточний навчальний рік.

З урахуванням мети і завдань виробничої практики та рівня психолого-педагогічної й методичної підготовки магістрантів виділяються такі етапи **формування** професійно-педагогічних, методичних та науково-дослідницьких умінь:

Перший етап (I-II тижні) - оволодіння системою професійних умінь у процесі спостереження за освітньою та дослідницькою роботою з мовознавчих та літературознавчих дисциплін у закладі вищої освіти.

Другий етап (III-VII тижні) - оволодіння системою професійних умінь у процесі проведення навчально-виховної та дослідницької роботи з мовознавчих та літературознавчих дисциплін у закладі вищої освіти.

Третій етап (VIII тиждень) - оволодіння системою професійних умінь у процесі

підготовки звітної документації з практики.

Основні види робіт під час практики

а) навчальна робота:

- проведення по 2 практичних заняття із мовознавчих та літературознавчих дисциплін за розкладом у закріпленій академічній групі;
- відвідування та аналіз занять викладачів кафедри та магістрантів-практикантів;
- проведення психолого-педагогічного та методичного аналізу відвіданих практичних занять;
- перевірка письмових робіт студентів;
- проведення консультацій для студентів;
- підготовка і проведення одного позааудиторного заходу з мовознавчих або літературознавчих дисциплін;

б) навчально-методична робота:

- ознайомлення з робочими навчальними планами, навчальними програмами і навчально-методичними комплексами мовознавчих та літературознавчих дисциплін;
- вивчення науково-методичної літератури з метою теоретичного осмислення і оптимізації освітнього процесу;
- планування власної викладацької діяльності, розробка конспектів практичних занять;
- підготовка навчально-методичних матеріалів до самостійної роботи студентів;
- складання завдань для проведення поточного та підсумкового контролю;
- впровадження інноваційних форм і методів навчання;
- проведення методичного аналізу навчального матеріалу з метою прогнозування можливих труднощів його засвоєння студентами;
- вивчення і впровадження передового досвіду організації освітнього процесу;

в) науково-дослідна робота:

- підготовка виступу на методичних семінарах, симпозіумах, наукових конференціях;
- виконання індивідуального завдання за рішенням керівника кваліфікаційної роботи;
- підготовка до друку наукової статті

г) організаційно-виховна робота:

- підготовка та проведення позааудиторних заходів;
- проведення профорієнтаційної роботи.

Список рекомендованої літератури

1. Базиль Л. О. Розвиток літературознавчої компетентності майбутніх учителів української мови і літератури : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. 574 с.
2. Богуш А. М. Формування мовної особистості на різних вікових етапах : монографія. Одеса, 2008. 272 с.
3. Виховна робота зі студентською молоддю : навч. пос. Одеса: Фенікс, 2006.
4. Голуб Н.Б. Самостійна робота студентів з риторики : навч.-метод. пос. Черкаси : Брама-Україна, 2008.
5. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004.
6. Дороз В.Ф. Крос-культурне навчання учнів-білінгвів української мови. К, 2011.
7. Дороз В.Ф. Методика викладання української мови. К., 2008. 176 с.
8. Дроздова І.П. Наукові основи формування українського професійного мовлення

- студентів нефілологічних факультетів ВНЗ. Харків : ХНАМГ, 2010
9. Заболотська О.О. Формування індивідуальності майбутніх учителів-словесників : монографія. Херсон, 2006.
  10. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. К. : Ленвіт, 2003.
  11. Інноваційні технології навчання методики української мови у вищих навчальних та середніх освітніх закладах. К. : Міленіум, 2006.
  12. Климова К.Я. Теорія і практика формування мовнокомунікативної професійної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей педагогічних університетів: монографія. Житомир, 2010. -567 с.
  13. Князян М.О. Самостійно-дослідницька діяльність майбутніх учителів іноземних мов: теорія і практика. Ізмаїл : Сміл, 2006.
  14. Коваль В. О. Теоретичні й методичні засади формування професійної компетентності майбутніх учителів-філологів у вищих педагогічних навчальних закладах : монографія. Умань : Ш! Жовтий О.О., 2013. 455 с.
  15. Копусь О.А. Теоретичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів у вищому навчальному закладі : монографія. Одеса, 2012. 429 с.
  16. Кучерук О.А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : монографія. Житомир, 2011.
  17. Любашенко О.В. Лінгводидактичні стратегії проектування процесу навчання української мови у вищій школі : монографія. Ніжин : Аспект-Поліграф, 2007.
  18. Методика навчання і наукових досліджень у вищій школі / За ред. С.У. Гончаренка, П.М. Олійника. К., 2009.
  19. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / За ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2009.
  20. Методика навчання української мови у вищих навчальних та середніх освітніх закладах: Кредитно-модульний курс / За заг. ред. О.І. Потапенка. К.: Міленіум, 2006.
  21. Мороз О.Г. Педагогіка і психологія вищої школи: Навч. посібник / За заг.ред. О.Г.Мороза. К.:НГГУ, 2003. 267с.
  22. Нагрибельна І.А. Самостійна робота в системі підготовки майбутніх учителів початкових класів : монографія. Херсон, 2016. 310 с.
  23. Наукові основи методики літератури: Навч.-метод.посібник / За ред. Волошиної Н.Й. К.: Ленвіт, 2002. 344с.
  24. Нікітіна А.В. Педагогічний дискурс учителя-словесника : монографія. К., Ленвіт, 2013. 338 с.
  25. Омельчук С.А. Навчання морфології української мови на засадах дослідницького підходу : монографія. К. : Генеза, 2014. 368 с.
  26. Освітні технології / за ред. О.М.Пехоти. К.: «А.С.К.», 2001.
  27. Освітні технології: Посібник / За ред. О.М.Пехоти. К.:А.С.К., 2001. 256с.
  28. Остапенко Н.М. формування лінгводидактичних компетентностей у студентів філологічних факультетів ВНЗ. Черкаси, 2008. 330 с.
  29. Павленко О.О. Теорія і практика навчання ділової комунікації. Дніпропетровськ: АМСУ, 2003.
  30. Педагогіка вищої освіти / За ред. З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк. Одеса, 2002.
  31. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / За ред. С.О.Сисоевої. К.:

- ВІПОЛ, 2001. 502с.
32. Пентилюк М.І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики. К.: Ленвіт, 2011.
  33. Пентилюк М.І. До понять «компетенція» і «компетентність». *Укр. мова і літер. у школі*, 2012. №4. С.56.
  34. Пентилюк М.І. Інтегративний характер професійної підготовки сучасного учителя. *Педагогічні науки*. Херсон, 2013. Вип. VIII. Ч.2. С.287-292.
  35. Пентилюк М.І. Рідномовний аспект підготовки майбутніх учителів-словесників. *Наукові записки Нац. університету «Острозька академія»*. Серія «Психологія і педагогіка». Остріг, 2014. Вип.29. С. 86-89.
  36. Пентилюк М.І. Стратегічні орієнтири підготовки майбутнього вчителя. *Дивослово*. 2014. С.2-6.
  37. Пехота О.М., Старєва А.М. Особистісно орієнтоване навчання: підготовка вчителя. Миколаїв : Гліон, 2005.
  38. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб. / О.М.Пехота, В.Д.Будак, А.М.Старєва, К.Ф.Нор, В.І.Шуляр, І.М.Михайлицька, І.В.Манькусь, Т.В.Тихонова, О.Є.Олексюк, О.І.Балицький; За ред.І.А.Зязюна, О.М.Пехоти. К.: Вид-во А.С.К., 2003. - 240с.
  39. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навч. пос / Автор. кол. за ред О.Горошкіної та С.Карамана. К. : Акме груп, 2015. - 250с.
  40. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах / Колектив авторів за редакцією М.І.Пентилюк. К. : Ленвіт, 2000. 302 с.
  41. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс. К. : Ленвіт, 2011. 366 с.
  42. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури . Суми, 2015. 404 с.
  43. Семенов О.М. Фахова підготовка вчителя-словесника / О.М.Семенов, Л.О. Базиль, Т.І.Дятленко. Луганськ, 2011. 496 с.
  44. Симоненко Т.В. Теорія і практика формування професійної мовнокомунікативної компетенції студентів філологічних факультетів. Черкаси, 2006. -328 с.
  45. Слєпкань З. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. К. : НПУ, 2000. С.111-115.
  46. Токмань Г.Л. Методика викладання української літератури в старшій школі: екзистенціально-діалогічна концепція. К.: Міленіум, 2002. -320с.

Методичні рекомендації

На всіх етапах проходження виробничої практики студенти-магістри отримують індивідуальні консультації у своїх викладачів-керівників.

Порядок проведення аналізу заняття

- Під час відвідання заняття всі присутні магістранти-практиканти письмово складають «фотографію» заняття за такою схемою:

Етапи заняття	Зміст	Результати спостереження

--	--	--

- Після відвідання заняття перш за все надається слово магістранту-практиканту, який провів заняття.
- Студент проводить самоаналіз заняття, що включає визначення цілей, рівня їх реалізації, причин недосягнення або неповного досягнення поставлених цілей; обґрунтування включення змінних компонентів заняття (подачі нового навчального матеріалу, тренування у спілкуванні, практики у спілкуванні); обраних методів і прийомів навчання, допоміжних засобів, режимів роботи; оцінка того, що, на його погляд, вдалося зробити на занятті, а чого не вдалося, що зробив би інакше, тощо.
- Студенти і викладач-керівник з фаху ставлять практиканту, що провів заняття, запитання, якщо після самоаналізу щось залишилося незрозумілим.
- Повний поглиблений аналіз заняття дає рецензент, який призначається відповідно до розробленого на початку практики графіка.
- Виступ рецензента доповнюють інші магістранти-практиканти, користуючись зробленими «фотографіями заняття».
- Викладач-керівник з фаху разом зі студентами підбиває підсумки обговорення заняття, формулює рекомендації для всіх практикантів щодо удосконалення навчальної діяльності та запобігання професійних помилок; виставляє та обґрунтовує оцінку магістранту-практиканту, що провів заняття.

Психолого-педагогічний аналіз практичного заняття

1. Реалізація викладачем освітньої, розвиваючої та виховної мети заняття.
2. Організація заняття (організаційна чіткість структури заняття, вчасна підготовка навчально-методичного забезпечення заняття, організація діяльності студентів на занятті, вміння підтримувати дисципліну, раціональний розподіл часу).
3. Реалізація на занятті дидактичних принципів, різноманітність методичних прийомів навчально-виховної роботи.
4. Врахування на занятті вікових та індивідуальних психологічних особливостей студентів.
5. Уміння викладача викликати і підтримувати інтерес та увагу студентів упродовж всього заняття.
6. Уміння викладача здійснювати індивідуальний та диференційований підходи до студентів на занятті.
7. Комунікативна діяльність викладача на занятті (культура й стиль спілкування, дотримання педагогічного такту, контакт з групою, культура мовлення).
8. Емоційний стан викладача на занятті (настрій, зібраність, уміння володіти собою, впевненість, самоконтроль).
9. Наявність елементів педагогічної творчості на занятті, нетрадиційних методів і прийомів навчання.
10. Оцінювання студентів викладачем (об'єктивність та аргументація оцінок).
11. Культура зовнішнього вигляду та поведінки викладача.

*Зразок титульної сторінки конспекту
практичного заняття*

Факультет української філології та журналістики

Кафедра української літератури

Конспект практичного заняття

із дисципліни, проведеного під час виробничої
практики магістрантом (кою) _____ курсу групи, спеціальності
_____ (шифр та назва спеціальності)
(П.І.Б. в орудному відмінку)

Дата проведення «__»20 _____р.

Херсон, 2019

На наступних сторінках пишеться повний конспект практичного заняття

*Зразок титульної сторінки конспекту
позааудиторного заходу*

Факультет української філології та журналістики

Кафедра української літератури

Конспект позааудиторного заходу,

проведеного під час виробничої практики магістрантом (кою) ____ курсу ____ групи,
спеціальності(шифр та назва спеціальності)
(П.І.Б. в орудному відмінку)

Дата проведення «__»20 _____р.

Херсон, 2019

На наступних сторінках пишеться конспект (сценарій) заходу

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюють викладачі-керівники практики з фаху.

Застосовуються такі форми поточного контролю:

- попереджувальний - викладачі-керівники з фаху перевіряють відповідно конспекти занять, позааудиторного заходу і дають студенту-практиканту поради з подальшої роботи;
- персональний - здійснюється тоді, коли у студента-практиканта виникають труднощі при проведенні занять і заходів;
- оглядовий - здійснюється викладачами-керівниками з фаху у ході перевірки виконання

плану проведення пробних і залікових занять;

- тематичний - здійснюється за результатами виконання одного з запланованих практикантом заходів з певної теми;
- фронтальний контроль - здійснюється викладачами-керівниками з фаху перед закінченням виробничої практики, коли перевіряється хід виконання всієї програми практики.

Підсумковий контроль здійснюють викладачі-керівники практики з фаху, які перевіряють звітну документацію та пропонують оцінку роботи студента у щоденнику практики.

Основною формою підсумкового контролю проходження студентами практики є підсумкова конференція та залік, що, як правило, проводяться через декілька днів по закінченні практики. Студент захищає звіт з практики перед комісією, склад якої призначається розпорядженням проректора з навчальної і науково-педагогічної роботи за поданням декана факультету. Результати заліку з практики вносяться до заліково - екзаменаційної відомості та залікових книжок студентів.

Студент, який не виконав програму практики без поважної причини, відраховується з університету. Студент, який виконав програму практики, але під час складання заліку з практики отримав незадовільну оцінку, має право перескласти комісії залік з практики у період ліквідації академічної заборгованості, визначений регламентом університету згідно з Положенням про організацію освітнього процесу.

За умови невиконання студентом програми практики з поважної причини університет може дозволити індивідуальний термін проходження практики.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Після закінчення терміну проходження практики студенти звітують про виконання її програми. У кінці виробничої практики магістрант повинен здати щоденник виробничої практики, що зокрема містить завдання-звіт з практики та пакет документів на фахові кафедри.

На фахові кафедри української мови (мовознавства), української літератури студент подає:

1. По 1 конспекту практичних занять із літературознавчих та мовознавчих дисциплін, проведених студентом під час практики.
2. Методичну розробку позааудиторного заходу.
3. Методичну розробку виховного заходу.

Матеріали практики оформлюються відповідно до вимог, встановлених кафедрами, подаються на рецензування викладачеві-керівнику практики від кафедри. Матеріали практики мають бути подані викладачеві-керівнику практики не пізніше, ніж через 3 дні після її закінчення.

ПЕРЕДДИПЛОМНА ПРАКТИКА

Завершальним етапом практичної підготовки студентів-магістрантів, їх навчання й виховання як майбутніх фахівців є переддипломна практика. Вона проводиться після засвоєння програм теоретичного та практичного блоків за ступенем вищої освіти «магістр» спеціальності 035 Філологія (українська мова та література). Практична спрямованість переддипломної практики пов'язана з основними напрямками науково-дослідної роботи випускових кафедр і покликана допомогти студентам у підготовці їхньої кваліфікаційної роботи з обраної теми до захисту.

Навчально-методичне забезпечення здійснюють кафедри, на яких працюють наукові керівники кваліфікаційних робіт.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета такої практики - ґрунтовна підготовка магістрантів до якісного написання та захисту кваліфікаційної роботи.

Основними **завданнями** переддипломної практики є:

- 1) засвоєння й застосування на практиці основ наукової методології;
- 2) оформлення результатів самостійного дослідження згідно із загальноприйнятими до такого виду робіт вимогами;
- 3) закріплення навичок оформлення покликань на джерела інформації та списку використаних джерел відповідно до чинних вимог;
- 4) удосконалення вмінь оперативного усунення певних недоліків (невідповідностей у змісті, структурі або оформленні науково-дослідної роботи);
- 5) апробування вміння викласти результати дослідження та захистити самостійно сформульовані висновки;
- 6) запобігання академічному плагіату у науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти.

У результаті проходження переддипломної практики студенти оволодівають **такими загальними та фаховими компетентностями:**

ЗК-1 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-2 Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-3 Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-4 Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-5 Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-7 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-9 Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-10 Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-11 Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК-12 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ФК-1 Здатність вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах.

ФК-2 Здатність осмислювати літературу як полісистему, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства.

ФК-3 Здатність до критичного осмислення історичних надбань та новітніх досягнень філологічної науки.

ФК-4 Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного / мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК-5 Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-7 Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

Програмні результати навчання такі:

ПРН-2 Упевнено володіти державною та іноземною мовами для реалізації письмової та усної комунікації, зокрема в ситуаціях професійного й наукового спілкування; презентувати результати досліджень державною та іноземною мовами; вміти вести іноземною мовою бесіду-діалог наукового характеру, користуватися правилами мовного етикету, читати літературу зі спеціальності, перекладати тексти філологічної проблематики, складати анотації, реферати, наукові виступи іноземною мовою.

ПРН-3 Застосовувати сучасні методики і технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в конкретній філологічній галузі.

ПРН-4 Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН-5 Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня; управління освітнім процесом; ефективне здійснення комунікативно-навчальної функції (з охопленням інформаційного, мотиваційно-стимулюючого та контрольо-коригуючого компонентів); конструктивно-проектних функцій: планувати і творчо конструювати робочий процес; організаторської функції: творчо розв'язувати методичні задачі в процесі роботи, вносити до планів науково виважені корективи з метою досягнення бажаного результату.

ПРН-6 Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПРН-7 Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями і школи в лінгвістиці; усвідомлювати проблеми сучасної лінгвістики; систему лінгвокультурологічних знань, специфіку мовних картин світу й у відповідних особливостях мовної поведінки носіїв; принципи лінгвістичного аналізу тексту; засвоїти знання про мову як суспільне явище, її зв'язок з мисленням, культурою та суспільним розвитком народу; історію лінгвістичних учень і методологію мовознавчих досліджень.

ПРН-8 Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства; розуміти особливості художньої літератури, осмислювати мистецтво слова як систему систем, розуміти еволюційний шлях розвитку вітчизняного і світового літературознавства, мати уявлення про поетику літературного твору, художнього тексту, про множинність його інтерпретацій, варіативність підходів; аналізувати твори сучасної та класичної літератури з точки зору їхнього ідейно-естетичного змісту, композиційних та індивідуально-стильових особливостей; вільно володіти принципами та методами літературознавчого аналізу художнього тексту та інтерпретації літературного твору; глибоко знати проблеми вивчення літературних напрямів, стилів, системи художніх образів і жанрів, сюжетно-композиційних особливостей творів, засобів художньої виразності; усвідомлювати природу і сутність національних традицій у галузі літератури та мистецтва, вирізняти загальносвітове, європейське і специфічно національне в розвиткові літератури.

ПРН-11 Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-12 Дотримуватися правил академічної доброчесності; виявляти спроможність працювати самостійно та в групі, вміти отримати результат в умовах обмеженого часу з наголосом на

професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

ПРН-13 Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцем, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання української мови і літератури в повному обсязі освітньої програми «Філологія (Українська мова та література); логічно будувати освітній процес в освітніх закладах різного типу і рівня акредитації.

ПРН-14 Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів; здійснювати переклад англійськомовних текстів різних функціональних стилів.

ПРН-15 Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного лінгвістичного чи літературного матеріалу.

ПРН-16 Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з обраної філологічної галузі для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог; підвищувати власний професійний рівень, вдосконалювати кваліфікацію.

ПРН-17 Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Кваліфікаційна робота є обов'язковою формою поглибленого навчання й науково-дослідницької практики в системі підготовки майбутнього філолога рівня вищої освіти «магістр».

Зміст переддипломної практики:

- доопрацювання кваліфікаційної роботи з урахуванням конструктивних зауважень наукового керівника;
- коригування недоліків, виправлення помилок, удосконалення змісту кваліфікаційної роботи;
- підготовка інформації щодо оприлюднення результатів досліджень (статті, тези, виступи на конференціях тощо);
- підготовка виступу до передзахисту;
- надання довідки про перевірку на унікальність відповідно до Порядку виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти;
- передзахист кваліфікаційної роботи.

Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання розробляє науковий керівник кваліфікаційної роботи відповідно до тематики дослідження й ступеня його готовності до прилюдного захисту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К. : Вища шк., 1997. 271 с.
2. Гончаренко С.У. Педагогічні дослідження. Методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. 278 с.
3. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. URL: <http://lib.pnu.edu.ua/files/dstu-8302-2015.pdf>
4. Літнарівич Р.М. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання. Рівне : Вид-во МЕРУ ім. С.Дем'янчука, 2010. 44 с.

5. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособ. К. : Знання, 2000. 114 с.
6. Пентилюк М.І., Гайдаєнко І.В., Окуневич Т.Г. Навчально- й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, випускна робота з української мови та методики її навчання) : навчально-методичний посібник для студентів. К. : Ленвіт, 2010. 120 с.
7. Основні вимоги до підготовки та написання навчально-наукових і кваліфікаційних робіт (для студентів-філологів) : методична розробка / КНУ ім. Т.Шевченка, Ін-т філології ; кер. проекту Г.Ф.Семенюк. К. : КНУ ім. Т.Шевченка, 2011. 82 с.
8. Пилипчук М.І., Григор'єв А.С. , Шостак В.В. Основы научных исследований : підручник. К. : Знання, 2007. 270 с.
9. Положення про дипломну роботу (дипломний проєкт) [Затверджено Вченою радою ХДУ, протокол № 8 від 30.03.2015 р.]. URL: <http://www.kspu.edu/About/DepartmentAndServices/DAcademicServ.aspx>
10. Сервіс Антиплагіат (Unplag/Unichek)/ URL: [http://Л\ікі.пи\іп.ес1и.иа/іпс1е\.р1ір/Сервіс Антиплагіат_\(Unplag/Unichek\)](http://Л\ікі.пи\іп.ес1и.иа/іпс1е\.р1ір/Сервіс Антиплагіат_(Unplag/Unichek))

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Базовий категоріальний термінологічний апарат кожного наукового дослідження має бути описаний за такими параметрами: актуальність дослідження; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; мета і завдання, об'єкт і предмет, методи дослідження, матеріал дослідження (за необхідності), наукова новизна одержаних результатів, практичне значення одержаних результатів, апробація результатів роботи, публікації. Цим науковим параметрам відповідають основні рубрики вступу випускної роботи.

В основній частині дослідження необхідно подати огляд літератури за темою й обґрунтувати вибір напрямів досліджень, проаналізувати сучасний стан проблеми, викласти загальну методику й основні методи досліджень, узагальнити та проаналізувати результати досліджень; обов'язковою є експериментальна частина.

У висновках має бути відбито розв'язання визначених завдань дослідження. Загалом кількість висновків має відповідати кількості поставлених завдань. Обов'язково подають основні результати дослідницької роботи й рекомендації щодо їхнього практичного використання.

Кількість наведених бібліографічних джерел у переліку повинна бути в межах 70 ± 10 джерел.

Кваліфікаційну роботу виконують державною мовою. Обсяг роботи становить 70-80 сторінок друкованого тексту (комп'ютерного набору).

Робота має бути чітко структурованою з дотриманням таких вимог щодо оформлення:

- окремі частини роботи виділяють;
- абзаци й нумерацію сторінок оформляють згідно із загальними вимогами;
- дотримано правил паспортизації матеріалу (правильно оформлено покликання, виноска, цитати тощо);
- список використаних джерел укладають відповідно до сучасних чинних вимог.

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності студентів під час практики складається з поточного й підсумкового.

Поточний контроль під час переддипломної практики здійснює науковий керівник студента. Оцінюється робота над текстом кваліфікаційної роботи, написання доповіді на

студентську наукову конференцію або/та текст статті за результатами власного дослідження.

За результатами передзахисту надається або не надається рекомендація до захисту відповідно до визначених критеріїв. Результати передзахисту заносяться у протокол засідання кафедри, на якій виконувалася робота.

ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Звіт з переддипломної практики здійснюється у формі передзахисту кваліфікаційної роботи, надання інформації щодо оприлюднення результатів досліджень (статті, тези, виступи на конференціях тощо) та довідки про перевірку на унікальність відповідно до Порядку виявлення та запобігання академічному плагіату у науково-дослідній та навчальній діяльності здобувачів вищої освіти.